

Riccarda

Eco dalla Bassa — Emprema impressinn

Gie, gl'emprem mument ha la «Riccarda» trumpau mei. Ni forsa, meglier detg, trumpau mei ha siu bab, il 'Vic', nies valent sribent romontsch, Ludivic Hendry da Sedrun, ni Cavorgia, che dat scola secundara a Schaffusa. Jeu spetgavel, vesend la cuviarta attractiva da siu cudisch in roman che presenti ina sort, ni problems da nosa giuventetgna ch'ei a mi en mia clamada aschi cara. Sco detg, jeu sun staus trumpaus vesend che la «Riccarda» cunteneva 'mo' historiettas. Co pon quellas bein cuntentar la gronda part dils lecturs dad oz, che garegian plitost quantitat che qualitat? Quei mi'emprema impressiun! Mes emprems patratgs. E tuttina, jeu hai entschiet a leger. Ina ga, duas ga ... E pli ch'jeu ligevel e pli ch'igl ei vegniu clar a mi:

Riccarda — in tetel simbolic

«Riccarda» ei buc ina persuna precisa che stat el center dil raquent. Na, ella ei il simbol dalla veta humana actuala, dil puls da nies temps. Ella auda buc en tschentanners da tattas e basatta, buc en idils dalla tiara muntagnarda, en idils da bostga, biestga, cauras e nuorsas — ch'ei forsa stai memia ditg sulets objects da nosa litteratura -, na ella ei actualitad, problematica da nies temps. «Riccarda» vegn carezada da tut tgi ch'entaupa ella, perquei ch'ella ei cumpogna da veta silla medema via tuccada dil medem destin, dalla medema sort.

Agen stil

Cheu in schatg ord l'istoria «Silla spunda dil letg»:

«Igl ei meglier da vegnir sissu da tia mumma che d'endriescher dalla via. A tes fargliuns pli gronds, hai jeu risdau sco succediu. Mo ils carstgauns ch'ei lev vulan emblidar il mal e la dolor. Ils auters, ils fermes sescauldan vid lur regurdientscha. Tgei ch'ils egl da tiu hab vessen pretendiu da mei, jeu vess fatg. Tiu bab mirava meinsvart bugen el glasin. El pendeve culs fils dalla veta vid quella nauscha bubronda. Sco ei va savens. Aunc ina retscha schliats amitgs, epi ... Tgi che dat troccas cun canagls sto far lur ghegnas. Ir traso per las ustrias cuosta. Perquei tunscheva ei buca senza che era jeu mondi sil gudogn. Ei era in biala sera d'atun entuorn sontga Frena. En in vitg vischinont fuva ei perdanonza. Tiu bab ha dispet vului separticipar dalla fiasta. Da quei viadi eis el mai pli turnaus. Siglius surengiu e staus morts.»

Nonna batta veseivlamein cun las larmas. Mo ella bragia buc.

«E... sch'el turnass, prendesses el danovamein?» «Segir, affon, carezia ha ni fiug ni liug e cuoza semper.»

«Lu astg'jeu ver bugen miu bab sco vida von.»

«Finifatg, ti has artau ina buna stella da tiu bab.»

«Mumma, per tala confidonza sai buc engraziar avunda.»

«Quater egl clars e sereins s'entaupan e giavischan da cor ina buna notg.»

Il stil da Hendry ei siu agen, quei ei ver. Buc empristaus dil vischin. Eis el perquei menders? Dacuort ha in bien amitg manegiau ch'ei seigi aschia, ch'el seigi menders. Mo ei quei ver?

In meini ei lubius a scadin. Jeu sai buc en tgei categoria d'artists ch'igl autur ei da registrar. Ses cudischs antecedents dalla «Riccarda» — malgrad lur valeta — metessen el denter ils buns, mo buca denter ils moderns. Legend la «Riccarda» hai jeu denton giu l'impressiun da ver in pictur-artist da nies temps avon mei, che malegia — ni forsa meglier detg — ch'indichescha mo ton en si'ovra ch'igl admirader da quella sa finir ella cun siu intelletg, cun siu spért.

Il stil da «Riccarda» ei sco ils tratgs simbolic ed indicativs d'in pictur-artist modern. Historias e lungatg ein cuorts. Mo ellas lain spazi al patertgar, s'imaginar e cumpletar da mintga lectur. A mi para la «Riccarda» dad esser ina plonta madira d'atun cun feglia en tuttas colurs. Secund sco il vent buffa tras la plonta, separescha in niev maletg che captivescha. Secund tgi che legia la «Riccarda», legia ella auter. Dalla historietta vegn ina historiuna, sch'el ha peda da meditar in techet il legiu. Ed el vegn tschaffaus, priu ch'el seigi buc in tschep da lenna, mobein in carstgaun cun in cor normal en siu tgierp.

Engraziament, gratulaziun e recumandaziun

Engraziament e gratulaziun auda perquei a nies sribent sgr. Ludivic Hendry per sia «Riccarda». Il meglier engraziament e la pli sincera gratulaziun savein bein porscher recumandond al pievel romontsch siu cudisch niev, la «Riccarda» ch'ins sa retrer dalla casa editura «Desertina», Mustér.

Medemamein engraziein a sgr. redactur Pius Condrau che ha animau e susteniu il scribent en siu luvrar. Sco detg, «Dieus paghi!» ad omisdus, e che Vus sappies, nus spetgein cun plascher e cun ina certa malpazienzia sil proxim dalla retscha: «Il feagl digl anticrist!»
Sur Giosch Albrecht, Turitg

GR 03-11-1967